

questions was allowed, but discussion of questions with neighbors and friends before the end of the survey was not permitted.

Quantitative indicators of participants

The survey was conducted among students of grades 9—11 of the Dialogue Gymnasium in December 2023. The total coverage by the number of classes was 9. The total number of participants was 176 individuals. Distribution by class (table 1):

Table 1

Number of Survey Participants

Class	Number of Classes	Number of Participants	Female/Male Percentage
Grade 9	4	94	50/44
Grade 10	3	50	27/23
Grade 11	2	32	20/12

Age

The surveyed audience was predominantly aged 13—16, with a slight shift towards the younger side (less than 2%) and a somewhat larger increase towards the older side (13%). Thus, in terms of age, the entire survey audience was homogeneous.

Survey Methodology

For the preparation of the first phase of the study, we utilized theoretical methods, which helped us develop the questionnaire and forecast the procedures for conducting the survey and processing the obtained data.

The goal of our research and the degree of its examination dictated the consistent and logical use of empirical (questionnaire survey, observation), descriptive, and theoretical (analysis, synthesis) methods. At the final stage of the survey, we employed generalization. Through analysis, we divided the subject into individual elements, which became the basis for the formation of the questionnaire.

By exploring various aspects, we were able to create the main question blocks, including one related to information sources and another related to trust in primary information sources. Synthesis later helped us consider the object, as a unity of the individual parts studied.

To address the main tasks set in the study, we used methods of questionnaire surveys, content analysis, expert surveys and interviews, and expert analysis (we asked an expert to comment on the survey results). During different stages of the preparation, execution of the experiment, and data processing, we employed methods of observation, abstraction, generalization, systematic field inclusion (participation in the survey), questionnaire surveys, content analysis, statistical data processing, and forecasting.

Methods Used in Pilot Training

For conducting the pilot training, we used several special pedagogical methods, including:

— *Group Discussions*: discussed the importance of critically evaluating any information;

— *Role-Playing Games*: simulated situations where students acted out the likely consequences of trusting important information that turned out to be fake;

— *Case Method*: discussed specific incidents where students had unconditionally trusted information spread by a friend.

Additionally, the principle of activity was applied to establish dialogue with the audience through exercises. The use of game methods helped reduce tension among students during the initial stage of the meeting and revealed the creative skills of the training participants.

(Далі буде)

Надійшла до редакції 7 жовтня 2024 року

РЕЦЕНЗІЇ

Пам'яткоохоронна справа в Україні: погляд зі Львова

Культурна спадщина України: інноваційні підходи та сталий розвиток : навч. посіб. / [Вербицька П. В., Гнідик І. І., Годованська О. М., Курдина Ю. М., Салюк А. З.]. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2022. 148 с.

Упровадження в роботу нових технологій збереження, використан-

ня та популяризації пам'яток — нагальне завдання сучасної пам'яткоохоронної галузі України.

Важливим також є використання напрацьованих міжнародних установ у сфері охорони культурної спадщини, музейних і пам'яткоохоронних інституцій країн Європи. Цій проблематиці присвячено навчальний посібник "Культурна спадщина України: інноваційні підходи та сталий розвиток", який підготував колектив авторів, очолюваний докторкою педагогічних наук, професоркою П. Вербицькою. Книга вийшла друком у видавництві "Львівська політехніка" 2022 р. і рекомендована студентам, які навчаються за спеціальністю "Музеєзнавство, пам'яткознавство". У посібнику, вперше серед таких видань, значну увагу приділено складникам нематеріальної культурної спадщини.

Книга складається з п'яти розділів, що охоплюють теми, поділені на підтеми, глосарії (28 термінів і понять) та кольорові фотоілюстрації. Кожний розділ містить список літератури та питання для самоконтролю. Автори використали чимало праць сучасних закордонних політологів, істориків, музеєзнавців, розміщених на відповідних сайтах інтернет-мережі. На жаль, посібникові бракує таких структурних елементів, як "Передмова" та "Висновки". Окрім того, також доцільно було у змісті подати прізвища авторів розділів.

У першому розділі "Культурна спадщина в Україні: поняття, підходи, виклики" (с. 3—43) розкрито зміст поняття "культурна ідентичність" у сучасному геополітичному просторі нашої держави, висвітлено соціокультурну роль музеїв, історію розвитку поняття "культурна спадщина", виділено три етапи еволюції уявлень про культурну спадщину на теренах України, що охоплюють XVIII—XXI ст. (с. 9—10). На жаль, автори припустилися хронологічної помилки, розкриваючи зміст етапів. У цьому контексті варто було розглянути узагальнювальні праці сучасних вітчизняних учених-пам'яткознавців [1—4]. У розділі також подано класифікацію об'єктів культурної спадщини, проаналізовано урядові документи, що регламентують правові засади збереження та використання пам'яток, наведено перелік об'єктів матеріальної й елементів нематеріальної культурної спадщини України, внесених у Список об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Надано характеристику міжнародним правовим документам з охорони культурної спадщини, запропоновано методичні засади вдосконалення менеджменту в пам'яткоохоронній і туристичній галузях держави.

У другому розділі "Культурна спадщина та соціальна відповідальність" (с. 44—68) в історичній ретроспективі стисло розглянуто особливості охорони пам'яток від XVI ст. до сьогодення. Проаналізовано роль князя В.-К. Острозького, митро-

полита П. Могили, гетьмана І. Мазепи у збереженні архітектурних об'єктів; приділено увагу діяльності меценатів середини — другої половини XIX ст. у примноженні художніх колекцій (родини Ханенків і Терещенків). Докладно висвітлено внесок митрополита А. Шептицького, діяльність музеєзнавця і пам'яткознавця Б. Возницького, археолога, історика, пам'яткознавця М. Брайчевського. Розглянуто міжнародні й вітчизняні проекти з популяризації культурної спадщини.

Розділ третій "Культурна спадщина Львова: проблеми збереження та інноваційні підходи" (с. 69—95) присвячено питанням реставрації нерухомих і рухомих пам'яток. Окрім безпосередньо об'єктів м. Львова у відповідних темах та підтемах проаналізовано сучасний закордонний досвід зі збереження пам'яток архітектури, фресок, скульптури. Надано характеристику методам, які застосовують у реставрації.

У четвертому розділі "Жива спадщина України" (с. 96—121) подано класифікацію елементів нематеріальної культурної спадщини. Розглянуто специфіку їх дослідження та правовий статус як у вітчизняному, так і в міжнародному законодавстві.

П'ятий розділ "Культурна спадщина і сталий розвиток суспільства" (с. 122—138) містить міжнародні документи з охорони культурної спадщини, стратегії сталого розвитку суспільства. Автори дослідили новітні технології з оцифрування пам'яток, створення 3D-моделей у пам'яткоохоронній та музейній справі, висвітлили особливості функціонування туристичної галузі в міському середовищі.

Рецензований навчальний посібник львівських дослідників може бути використаний для підготовки фахівців із пам'яткознавства та музеології, а також майбутніх економістів і правників у галузі соціокультурної сфери. Видання приверне увагу й ширшої аудиторії, яка цікавиться питаннями збереження вітчизняної культурної спадщини.

Список літератури

1. Гаврилюк С. В. Поняття "музейна пам'ятка": зародження та еволюція. *Волинський музейний вісник*. 2012. Вип. 3. С. 3—6.
2. Основи пам'яткознавства / під заг. ред. Гріффена Л. О., Титової О. М. Київ : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2012. 380 с.
3. Пам'яткознавство : посіб. для початківців / уклад: Л. О. Гріффен, О. М. Титова. Київ : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2014. 212 с.
4. Гріффен Л. О., Титова О. М. Місце пам'яткознавства в соціогуманітарному просторі України / [Гоменюк В. М. та ін.]. *Культурна спадщина як складова державної освітньо-виховної політики в Україні*. Ніжин, 2019. С. 3—27.

Дмитро Кенін,

кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник відділу
ретроспективної бібліографії Книжкової палати України

Надійшла до редакції 10 вересня 2024 року